

a Cardós i V. Ferrera, *EntreDL* II, 40.13, 16.14); a Bof la *trètjèra* és «com un *capcingle*, però més grossa, amb una anella de ferro als sòls»: «duu agafat l'aixanguer (*les kořěřkos*) i és lo que mire al que llaure» (1970). I, en forma més arcaica, resta com a NL *La Pala de la Iretuèra* damunt de Taüll (1969).

Ara bé l'àrea d'aquest terme la veiem estesa fins a la part oriental de les Terres d'Oc: «*trachouiro*: ateoire d'un chariot ou d'une charrue, cheville en fer»; , per l'altre costat, a l'ast. *trechoria* «les cuñes entre es que rueda el exe del carru» (Rato), que segons MzPi. (*Dial. Leon.*, *RABM* XIV, 128ss., § 4.3) és propi del centre i orient d'Astúries, *trichoria* «cles de Santander, i és *treitoira* «abrazadera en que gira el eje del carro» a l'occident d'Astúries (Luarca, Villapedre, Santa Olaya); en fi el masculí *treitoriu* en gallego-asturià (Munthe).

Jud havia proposat el 1921 una altra etimologia, que vaig descartar com a excessivament hipotètica i complicada (V. els meus articles citats) però ell mateix s'afanyà a retirar-la, en llegir la meua i aprovar-la (amb l'ull objectiu del gran savi, massa ric d'idees i encerts, per ser-ne gasiu), en una carta que conservo de 1938.

DERIV.: *Traiguer*.

1 Es podria creure que es tracti de traigues, en algunes màquines de setge, usades per a la tracció per tal d'acostar-les a la muralla, però el context indica més aviat una mena de pavès o gran escut per cobrir-se: «meseren-se tots en la torra major e defensaren-se al mils que pogren; e cels de la host feeren cledisses e *targues*, e acostaren-se al peu de la torra, e cavaten-la --- e caec la meytat de la torra ---» (§ 106, *NCL* III, 177.12). Encara que aquest mot en català tingué més aviat la forma *TARJA*, de tipus gallicà, la forma meridional i germànica *targa* és segur que existí almenys en oc. antic, n'hi ha en català alguna grafia ambigua, i no sols *targues* podria ser també grafia inexacta per *targes*, sinó que en Desclot no estranya gens la presència de formes de tirat occitànic. — 2 «Lanières de cuir entortillées l'une dans l'autre et formant un rond très solide, que l'on attache au joug, et qui supporte le bout du timon», parlar de Lagraulet, *dicc. ms. de Lamothe*; «lien circulaire en cuir ou en bois, tenant au joug par le croc ou crochet, et servant à atteler au timon: ce lien présente un cercle ou anneau de 5 à 6 pouces de diamètre, et à la grosseur de 2 à 3 pouces», Métivier, *Agric. des Landes*, p. 743. — 3 Més dades occitanes de Schüle, *Mél. Duraffour*, 178-93; Mörgeli, *Die Terminologie des Jochs (Rom. Helvetica XIII)*, 163; més d'espanyoles en Krüger, *Die Hochpyr.*, C, II, 41, 67-69. Cf. *trasegat* en el *TdF*, i en *Fahrholz*; *treseguet* «corroyeur» en el Bearn i cognom en el Gers (Polge, *Rev. Inter. d'Onom.* XVIII, 243n.).

Traiguera, gramínia, de HERBA TRITICARIA 'herba com blat' (TRITICUM) (Busa-N.), tal com el nom de la vila de Traiguera (Maestrat), veg. TRIGO (*DCEC/*

DECH v, 632a43, b33).

Traïlla, castellanisme intolerable per *canilla* (*DCEC/DECH* v, 577a5ss.) *Tràina*, *tràinya*, *tràinyera*, V. *treure*

TRAIR, del ll. TRADĒRE 'lliurar, fer a mans', 'posar en mans d'algu' (compost de DĀRE 'donar' amb TRANS- 'trasmetent'). □ 1.ª doc.: orígens (*Homilies* etc.).

«Dix N. S. J. Cr. als seus discíples: —Nós entrarem en la ciutat de Jherusalem e --- jo seré *trāidid* e pres e liad e escopid e lancejad e puğad en crođ e ---», *Hom.*, 3v10; «trenta sous d'or / donats a Judes *trāy-dor* / per so que *trāis* son senyor; / con l'ag *trāyt*, ac-ne dolor / e penedís --- e va-s liar / sus en un fust, e puys pençar», *Lleg. Rim. Sev.* 1173. En aquests i altres testimonis del S. XIII, conserva encara el valor llatí de 'lliurar, posar en mans de', tot encloent també la idea de deslleialtat traïdora; cosa que resta fins més tard quan duu com a complement una fortalesa: «*trahir* una ciutat: perdre civitatem», JnEsteve (s-5-v^o), «recitàls com lo juheu havia *trabida* la ciutat», Galba (*Tirant Ag.* III, 324).

Més tard, com sigui que se li va imposant cada cop més l'íntim lligam de sentit amb *traïdor* i *traïció*, és ja, a l'Edat Mj., 'cometre traïció', 'enganyar deslleialment': «En Rocafort desconec-se així que --- los caps de les companyes secretament anaren-s'en a En Tibaud de Cipoys, e dixeren-li --- d'En Rocafort que no-l podien soferir; e ell respòs --- que pensassen què hi farien; e tot açò deia En Tibaud, que-s pensava que-l volguessen *trair* e decebre ---», Muntaner (fets de 1308, § 239, *Casac.* VI, 104.15); «--- aquells qui han *trāida* la pàtria ---», BMetge (text a PARE).

Recordem que és un greu castellanisme de lèxic i sintaxi, i lamentable pecat de català, negligir l'ús del verb *trair*, imitant la pobresa d'expressió de la llengua castellana amb l'ús de la perifrasi *fer traïció* en lloc de *trair* (pitjor fóra encara dir *traïcionar*, barbarisme rar i escandalós). Car fins la llengua del poble ja el mantenia en ús a les muntanyes àdhuc en la boca de la gent més inculta: «els que a mi em 'gafaren - són carbonés, / que *trabirian* Cristo - per interès», brama el ferotge bandit Becaina en un romanço escrit c. 1810 (*MilàF, Romllo.*, 126.52); «--- al viarany de la cova hi havia moviment --- el mot d'ordre de l'Àrbós fou —Apuntar bé i estalviar municions—. L'enemic --- de moment no degueren comprendre de què 's tractava, però no tardàrem en sentir algunes veus d'alarma --- —Som *trabits!* —se sentí clar que algú deia ---» en la història dels trabucaires (MrnVayreda, *Puny.*, I, xx, 310 (239)). I a Mall. corre la sàvia dita popular: «qui et fa festes y no te'n sol fer, et vol *trair* o t'ha mester» (*DFgra.*, 610a).

DERIV.: *Traïció*: així ja, repetidament, en Llull i el Jaume I: «--- a Almenara --- dix lo senyor del castell que volia parlar ab Nós, e exim defora ab nostres escuts, e ab nostres capels de ferre, per tal que no-ns poguessen fer alguna *tabició*, e dixem-li què-ns volia, que Nós érem ---», «aquells qui tenien les portes per